

РОЗДІЛ IV. ПРОБЛЕМИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 378.147

Г. М. Дзіман

Національний технічний університет України «КПІ»

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МАГІСТРІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Статтю присвячено проблемі навчання студентів-магістрів технічних спеціальностей письма англійською мовою. У роботі схарактеризовано основні етапи навчання письма англійською мовою на просунутому етапі та наведені характеристики та приклади вправ для навчання письма англійською мовою на цих етапах. Також було наведено характеристики жанрів наукового стилю та проаналізовано структурні елементи текстів такого характеру. Визначено писемні вміння, необхідні студентам-магістрам для написання текстів наукового стилю. Проаналізовано та визначено форми контролю, які доцільно використовувати при навчанні письма.

Ключові слова: *письмо, писемне мовлення, етапи навчання, науковий стиль, практичне письмо.*

Постановка проблеми. Підписання Болонської декларації, орієнтація на Загальноєвропейські вимоги з мовної освіти та підвищення рівня мобільності студентів сприяє залученню студентів-магістрів до наукової роботи (написання статей, анотацій, рецензій та наукових доповідей). Отже, виникає потреба в розробці методики навчання студентів-магістрів немовних спеціальностей академічного письма англійською мовою.

Аналіз актуальних досліджень. Важливість оволодіння письмом як видом мовленнєвої діяльності була і залишається об'єктом наукових інтересів багатьох науковців. Питаннями навчання письма займалися О. Б. Тарнопольський, О. М. Устименко, Г. Ф. Кривчикова, О. П. Биконя, Д. Р. Ферріс (D. R. Ferris), С. А. Бодмен (С. А. Boardman) та ін.

Актуальність статті зумовлюється недостатнім висвітленням питання у методичній літературі та відсутністю розробленої методики навчання студентів-магістрів немовних спеціальностей академічного письма англійською мовою.

Мета статті – дослідження таких жанрів письма, як наукова стаття, анотація, рецензія та наукова доповідь. Крім того, в ході роботи ми розглянемо спільні та відмінні риси структурних особливостей цих наукових жанрів, що в подальшому дасть змогу розробити ефективну методику навчання академічного англійського письма студентів-магістрів технічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Згідно з вимогами Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [1, 22] загальною метою навчання письма для підрівня C2, який повинен бути досягнутий після закінчення магістратури за технічною спеціальністю, є формування вмінь легко написати чіткий, послідовний текст у певному жанрі та розкривати проблему за допомогою ефективної логічної структури [2, 202]. На просунутому етапі відбувається розвиток та вдосконалення вже набутих на попередніх етапах навчання вмінь, а також продовжується розвиток умінь письма, які сприятимуть професійному та науковому розвитку студента. Це включає вміння писати тексти професійної тематики, зокрема наукові статті, доповіді, рецензії, анотації та роботи дослідницького характеру.

Спираючись на дослідження О. Б. Тарнопольського [2, 218], розглянуті нами наукові жанри можна також віднести до практичного письма, аргументуючи це тим, що оволодіння зазначеними вміннями необхідне для майбутньої професійної діяльності студентів.

Оскільки навчання академічного письма студентів-магістрів передбачає навчання письма на просунутому етапі, вважаємо за доцільне спиратися на систему вправ для навчання письма як виду мовленнєвої діяльності [2, 197]. На цьому етапі всі вправи поділяються на вправи для розвитку:

- умінь правильно структурувати писемні тексти;
- стилістичних умінь;
- умінь висловлювання думок у письмовій формі та досягнення зв'язності тексту.

Основу системи вправ для навчання студентів-магістрів академічного письма англійською мовою складатимуть вправи, спрямовані на розвиток саме цих умінь. Оскільки наше дослідження торкається проблеми навчання написання студентами робіт у чотирьох жанрах наукового стилю, то кожен із них потребуватиме своєї підсистеми вправ із навчання письма. Такі підсистеми вправ можна умовно поділити на підсистеми для навчання написання коротких (анотація, рецензія) та значних за обсягом текстових повідомлень (наукова стаття, доповідь).

Під час навчання студентів написання текстів наукового жанру англійською мовою необхідно дотримуватися принципу доступності у викладі навчального матеріалу, який полягає в подачі матеріалу від простого до складного [4, 235]. Таким чином, підсистема вправ для навчання написання коротких за обсягом текстових повідомлень передуватиме підсистемі вправ із навчання написання великих повідомлень.

Навчання анотуванню та реферуванню англійською мовою повинно бути спрямовано на вироблення навичок та вмій оформлення отриманої інформації. При навчанні анотуванню та реферуванню слід звертати особливу увагу на організацію, структуру та мовні особливості текстів. Отже, розглянемо складові частини цих текстів та проаналізуємо вимоги до їхнього написання.

Table 1

Structural elements of short scientific texts

Structural elements	Abstract	Review
	Research focus	Background information and purpose
	Research methods	Research methods
	Results of the research	Results of the study
	Main conclusions and recommendations	Author's achievements

Отже, основним умінням для написання текстів такого характеру є вміння якомога ефективніше скорочувати текст-оригінал, зберігаючи при цьому основні факти, методи та результати досліджень. Незважаючи на те, що за обсягом анотація відрізняється від рецензії, вони містять однакові структурні елементи, за винятком наявності елементів оцінки досліджуваної теми в рецензії. Так, анотація передбачає передачу лише теми, в той час як рецензія розкриває не лише тему, а й рему, надаючи детальнішу інформацію та зроблені висновки. Для успішного написання цих текстів студент повинен дотримуватися встановленої структури тексту та стандартів його оформлення.

Як вже було зазначено, основною метою написання таких текстів є передача основної теми та результатів дослідження, яке анотують чи рецензують. Вправи із визначення основної думки тексту-оригіналу відіграватимуть значну роль у навчанні написання студентами анотацій та рецензій. Оскільки вміння визначати основну думку розвивається у процесі ознайомлення із текстом-оригіналом, доцільно буде використовувати рецептивні вправи, спрямовані на аналіз тексту, наприклад:

Вправа 1.

Мета: формування навичок орієнтування у смисловій структурі тексту, пошук необхідної інформації.

Завдання: Listen to the text and define which information refers to *Introduction/ Methods/ Results abstracts*. Fill in the table with the information given.

Name of the abstract		
Introduction	Methods	Results

Режим виконання: індивідуально, письмово.

Контроль: обговорення завдання у групі.

Вправа 2.

Мета: формування навичок орієнтування у смисловій структурі тексту, знаходження необхідної інформації.

Завдання: Work in pairs. Read the review given. Improve it, so it meets the structural and stylistic standards. Think whether the reviewer points out research purpose, uncovers research methods, makes conclusions on the research results.

Режим виконання: у парах, усно.

Контроль: обговорення завдання у групі.

На наступному етапі навчання доцільно буде застосовувати рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні та продуктивні вправи, що базуються на наведених рецептивних вправах, які допомагають студентам визначати головну інформацію, ознайомитись зі структурою тексту та закріпити набуті знання [2, 117]. Ці вправи розвивають уміння висловлювати думки в письмовій формі, а також закріплюють стилістичні вміння та вміння правильно оформлювати висловлювання в письмовій формі. Крім цього, всі вправи повинні бути вмотивовані та професійно орієнтовані, мати опору у вигляді тексту, яку можна доповнити планом або схемою, наприклад:

Вправа 1.

Мета: розвиток лексичних та стилістичних умінь письма.

Завдання: You were asked to participate in an international conference as a consultant. To do this you need to familiarize yourself with several scientific articles on the topic «Sea mining». Read the articles and be ready to give brief summary of the information to the visitors. Make a plan which can help you in your work.

Режим виконання: індивідуально, письмово.

Контроль: обговорення завдання у парах/ групі.

Іншими двома жанрами наукового стилю, якими необхідно оволодіти студентам-магістрам є реферат та наукова доповідь. Вправи із навчання написання наукової статті та доповіді інтегрують у собі та розвивають зазначені вище види вмінь. Оскільки навчання написання статей та доповідей припадає на основний та просунутий етапи навчання, стає можливим застосування комплексного та творчого підходу. Для цього необхідно, щоб студенти ознайомилися зі складовими частинами текстів (див. Table 1. Structural characteristics of written scientific forms) та ретельно проаналізувати способи їхнього написання.

Table 2

Structural characteristics of written scientific forms

Structural elements	Scientific article	Scientific report
	Title	Title
	Abstract	Abstract
	Introduction	Introduction
	Methods	Method
	Results	Results
	Discussion	Discussion
	Acknowledgments	Reference list
	Literature cited	Appendices

У свою чергу, ознайомлення зі складовими частинами текстів відбувається в ході практичної діяльності та виконання вправ студентами.

Роботу над усіма вправами, що пропонуються, доцільно проводити за такою схемою: виконання вправ, що готують до письма → власне вправи із навчання письма → вправи із редагування написаного. У таблиці [7] наведено завдання, характерні для кожного із вищезазначених етапів навчання академічного письма.

Table 3

Components of writing activities

Pre-writing tasks	During-writing tasks	Post-writing tasks
<ul style="list-style-type: none"> - analyzing the text; - learning structure and vocabulary; - making plan of the article/ report 	<ul style="list-style-type: none"> -writing of a paragraph concerning methods/ results, etc.; -adding cohesion markers, pronouns, conjunctions; -eliminating of unnecessary or redundant details; -- revision for fluidity, vocabulary, grammar, style and mechanics 	<ul style="list-style-type: none"> - adding cohesion markers, pronouns, conjunctions eliminating unnecessary or redundant details; - proofreading for spelling, vocabulary, grammar; - peer-editing, post-teacher editing; - sharing with audience (website, print, etc.)

На першому етапі навчання написання текстів наукового жанру англійською мовою студенти ознайомлюються з текстом-оригіналом та аналізують його структурні елементи. На цьому етапі велику увагу також приділяють аналізу синтаксичних конструкцій та зворотів, притаманних текстам кожного із жанрів академічного письма. Тут корисно буде проводити аналіз тексту, суміщаючи його з написанням плану чи схематичної будови тексту. На цьому етапі бажана колективна робота в парах або невеликих групах. Усе це допоможе студентам на останньому етапі, тобто під час самостійного написання статті/доповіді [6, 661]. Наведемо приклади вправ, характерних для цього етапу:

Вправа 1.

Мета: формування навичок орієнтування у смисловій структурі тексту.

Завдання: You are given abstracts from the article. Skim them and place in the correct order.

Режим виконання: у парах, письмово.

Контроль: обговорення завдання у групі.

Вправа 2.

Мета: навчання композиційного структурування тексту.

Завдання: You are given abstracts from the article. Which words and phrases can help you define its structural elements? Underline these phrases.

Режим виконання: у парах, письмово.

Контроль: обговорення завдання у групі.

Другий етап спрямований безпосередньо на навчання студентів письма як виду мовленнєвої діяльності. Зазначимо, що навчати написання великих письмових форм краще за все, навчаючи написання окремих структурних елементів тексту. Тут переважатиме індивідуальна робота з елементами роботи у групі, коли всі учасники процесу відповідатимуть за написання окремої частини. Контроль проводиться у групах самими студентами (peer-check) відповідно до встановлених вимог до таких робіт. Перевірка включатиме в себе аналіз уривків тексту на дотримання належного стилю, граматичну та лексичну правильність [4].

Вправа 1.

Мета: формування навичок написання структурних елементів тексту.

Завдання: Fill in the table with words and phrases appropriate for *Introduction*. Write an Introduction to the article «Alternative Energy Forms» using the prompts.

Particular problem areas include...

Preliminary findings suggest...

Based on interviews with/ researches...

INTRODUCTION

Режим виконання: індивідуально, письмово.

Контроль: обговорення завдання у підгрупах.

Вправа 2.

Мета: формування навичок написання структурних елементів тексту.

Завдання: Your colleague asked you to edit a paragraph of his article concerning research methods. Read the abstract and underline stylistic errors.

Режим виконання: індивідуально, письмово.

Контроль: обговорення завдання у підгрупах.

Останній етап частково збігається із попереднім, оскільки включає схожі елементи. Проте, вичитка та редагування тексту на останньому етапі є ретельнішою та проходить із залученням до перевірки викладача. Значну увагу приділяють використанню засобів зв'язності, правильному написанню слів, використанню характерних для наукового стилю мовлення зворотів та конструкцій, а також презентація написаного твору аудиторії.

Важливою частиною навчання письма є контроль. До форм контролю письма належать: індивідуальний відстрочений контроль, індивідуальний взаємоконтроль студентів, фронтальний взаємоконтроль та самоконтроль за ключем. Здійснюючи контроль студентів, викладач повинен керуватися певними критеріями оцінювання. Так, розглянуті нами жанри наукового стилю повинні бути написані з урахуванням таких критеріїв: 1) логічності та зв'язності викладу тексту, 2) дотримання структури тексту, 3) відповідність змісту комунікативній ситуації та 4) загальна правильність (лексична, граматична, орфографічна правильність написання тексту) [3, 17].

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, у статті ми охарактеризували етапи навчання студентів-магістрів написання чотирьох різновидів академічного письма, а саме: наукової статті, доповіді, анотації та рецензії. У ході написання статті було наведено характеристики вправ. Було визначено, що на всіх етапах навчання письма вправи будуть продуктивними, комунікативними та умовно-комунікативними, а їхня вмотивованість обумовлюватиметься характером інструкцій. Урахування цих факторів сприятиме створенню науково обґрунтованих вправ для навчання студентів-магістрів академічного письма. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці системи вправ для навчання студентів-магістрів технічних спеціальностей академічного письма англійською мовою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. Українського видання С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти / О. Б. Тарнопольський. – К. : Інкос, 2006. – 246 с.
3. Скляренко Н. К. Навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів іншомовного письма в аспекті компетентнісного підходу / Н. К. Скляренко, О. М. Устименко // Іноземні мови. – 2013. – № 3. – С. 3–18.
4. Ягупов В. В. Педагогіка : навчальний посібник / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 506 с.
5. Hartley J. Academic Writing and Publishing / J. Hartley. – NY : Routledge, 2008. – 209 p.
6. Silva T. Toward and Understanding of the Distinct Nature of L2 Writing / T. Silva // TESOL Quarterly, 1993. – 27 (4) – P. 657–677.
7. L2 Writing [Electronic Resource]. – URL : <http://coerll.utexas.edu/methods/modules/writing>.

РЕЗЮМЕ

Дзиман А. М. Обучение студентов-магистров технических специальностей письму на английском языке.

Статья посвящена проблеме обучения студентов-магистров технических специальностей письма на английском языке. В работе охарактеризованы основные этапы обучения письму на английском языке на продвинутом этапе и приведены характеристики и примеры упражнений для обучения письму на английском языке на этих этапах. Также были приведены характеристики жанров научного стиля и проанализированы структурные элементы таких текстов. Определены письменные умения, необходимые студентам-магистрам для написания текстов научного стиля. Проанализированы и определены формы контроля, которые целесообразно использовать при обучении письму.

Ключевые слова: письмо, письменная речь, этапы обучения, научный стиль, практическое письмо.

SUMMARY

Dziman H. Teaching English writing to Master's students of technical departments.

The article is devoted to consideration of teaching English writing to Master's students of technical departments. Main stages of teaching English writing at an advanced level are regarded as well as characteristics and examples of the exercises for teaching English writing at these stages.

The article states that teaching at an advanced level deals with development and improvement of learning skills obtained during previous teaching stages. The basis of the system for teaching English writing to Master's students are the exercises aimed at the development of such skills as: 1) ability to structure written texts correctly; 2) stylistic skills; 3) ability to suggest an idea in the written form; 4) ability to achieve cohesion.

During teaching English writing to Master's students, special focus needs to be placed on availability principle which implies gradual presentation of the material. Special attention in the process of teaching should be also paid to text structure and organization along with its verbal peculiarities. This refers to both short and long written scientific forms. In its turn, components of writing activities may be divided into pre-writing, during-writing and post-writing stages. Pre-writing stage involves analysis of the text structural elements. The second stage is aimed at teaching English writing to Master's students as a specific kind of speech activity. Individual work with the elements of team work will dominate at this stage of the teaching process. At this stage all students who work in a team are responsible for writing of some particular structural element of the scientific text. The post-writing stage focuses on proofreading and editing final result as well as achieving text cohesion. An important role in teaching is devoted to control. The forms of control include: delayed individual control, peer-check, front control and self-control. It should be noted that evaluation criteria should guide teacher in his/ her control.

To summarize it, it should be noted that all the exercises used for teaching English writing to Master's students should be productive, communicative and relatively communicative. Consideration of all these factors will promote creation of scientifically grounded exercises for teaching English writing to Master's students.

Key words: writing, stages of teaching, scientific style, practical writing, academic writing.